

KODEKS POSTĘPOWANIA dla Międzynarodowego Ruchu Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca i organizacji pozarządowych katastrofy przypadkach klęsk i katastrof

1. Nakaz humanitarny przede wszystkim

Prawo do otrzymywania pomocy humanitarnej i do jej świadczenia jest podstawową zasadą humanitarną, z której powinni korzystać wszyscy obywatele wszystkich państw. Będąc członkami wspólnoty międzynarodowej, uważamy za swój obowiązek dostarczanie pomocy humanitarnej wszędzie, gdzie jest ona potrzebna. Wynika stąd, że nieskrępowany dostęp do ludności poszkodowanej ma podstawowe znaczenie dla wykonywania tego zadania. Zasadniczym celem naszych działań w następstwie katastrofy jest łagodzenie cierpień wśród ludzi najmniej odpornych na stres przez nią spowodowany. Udzielanie przez nas pomocy humanitarnej nie jest akcją stronnictwą czy polityczną, i nie powinno być za taką uważane.

2. Pomoc jest udzielana niezależnie od rasy, wyznania lub narodowości jej beneficjentów i bez dyskryminacji jakiegokolwiek rodzaju. Priorytety świadczenia pomocy są ustalane wyłącznie na podstawie potrzeb.

Gdziekolwiek jest to możliwe, będziemy nieśli pomoc po dokonaniu gruntownej analizy potrzeb ofiar katastrofy, a także miejscowego potencjału, używanego do zaspokajania tych potrzeb. W ramach programów będziemy uwzględniali zasadę proporcjonalności. Należy nieść ulgę ludziom cierpiącym w każdych okolicznościach; życie jest równie cenne w każdej części danego kraju. Dlatego dostarczana przez nas pomoc będzie adekwatna do stopnia cierpienia, jakie pragniemy łagodzić. Przyjmując takie założenie, uważamy rolę kobiet w społecznościach narażonych na skutki katastrof za kluczową i dołożymy starań, by ich rola była wzmacniana, nie pomniejszana, przez nasze programy pomocy. Prowadzenie takiej powszechnej, bezstronnej i niezależnej polityki może być skuteczne jedynie wówczas, gdy my wraz z partnerami mamy do dyspozycji zasoby umożliwiające taką sprawiedliwą pomoc, a także dostęp do wszystkich poszkodowanych w katastrofach.

3. Pomoc nie będzie wykorzystywana do promowania jakichkolwiek postaw politycznych bądź religijnych.

Pomoc humanitarna będzie udzielana zgodnie z potrzebami osób, rodzin i społeczności. Nie kwestionując prawa pozarządowych organizacji humanitarnych do posiadania szczególnych opinii politycznych czy religijnych, zapewniamy, że pomoc nie będzie zależna od zaakceptowania przez beneficjentów tych opinii. Nie będziemy wiązali obietnicy, dostarczania czy rozprowadzania pomocy z przyjmowaniem czy posiadaniem określonych przekonań politycznych bądź religijnych.

4. Będziemy dokładali starań, by nie działać jako wykonawcy polityki zagranicznej władz państwowych

Pozarządowe organizacje humanitarne działają niezależnie od władz państwowych. Dlatego tworzymy własne zasady postępowania i strategie wdrażania i nie dążymy do realizacji polityki jakiegokolwiek rządu, o ile nie jest ona całkowicie zgodna z naszym niezależnym programem działania. Nigdy świadomie, lub przez zaniedbanie, nie dopuścimy do tego, abyśmy my albo nasi pracownicy gromadzili poufne informacje polityczne, wojskowe lub gospodarcze, które władze państwowe bądź inne instytucje mogłyby wykorzystywać do celów innych niż ściśle humanitarne, nie będziemy też działali w roli instrumentów polityki zagranicznej rządów państw-darczyńców. Otrzymywanych zasobów pomocowych będziemy używali do zaspokajania potrzeb, przy czym pomoc ta nie powinna być motywowana zamiarem pozbycia się nadwyżek przez darczyńcę, ani przez interes polityczny

jakiegokolwiek poszczególnego dawcy. Wysoko cenimy i promujemy dobrowolne świadczenie pracy i przekazywanie środków finansowych przez osoby fizyczne wspierające w ten sposób nasze działania i uznajemy niezależność działań o takiej dobrowolnej motywacji. Dla ochrony własnej niezależności będziemy unikać uzależniania się od jednego źródła finansowania.

5. Będziemy szanowali kulturę i obyczaje.
Będziemy dokładali starań, by szanować kulturę, struktury i obyczaje społeczności i krajów, w których pracujemy.

6. Będziemy się starali przygotowywać reakcję na katastrofy, opierając się na potencjale lokalnym.

Wszyscy ludzie i społeczności – nawet w sytuacji katastrofy – będąc narażonymi, mają jakiś potencjał. Gdziekolwiek jest to możliwe, będziemy go wzmacniać, wykorzystując miejscowy personel, zakupując materiały na miejscu i zawierając transakcje z miejscowymi przedsiębiorstwami. Gdziekolwiek jest to możliwe, będziemy współpracowali z lokalnymi pozarządowymi organizacjami humanitarnymi jako partnerami przy planowaniu i wdrażaniu programów pomocy, a także, wszędzie, gdzie jest to pożądane, z lokalnymi strukturami rządowymi i samorządowymi. Przywiązujemy szczególną wagę do odpowiedniej koordynacji naszych reakcji na katastrofę. Jest to najbardziej skuteczne, gdy w danym kraju współdziała się z tymi, którzy są bezpośrednimi uczestnikami akcji pomocy i gdy włącza się do tych działań przedstawiciele kompetentnych agend ONZ.

7. Należy znaleźć sposoby angażowania beneficjentów programów do zarządzania akcją pomocy.

Pomoc przy reagowaniu na katastrofy nie może być narzucana beneficjentom. Zarówno ona, jak i długotrwała rehabilitacja mogą być efektywne wówczas, gdy potencjalni beneficjenci są uczestnikami planowania i wdrażania programów pomocy, a także zarządzania nimi. Będziemy dążyli do uzyskania pełnego udziału społeczności lokalnych w naszych programach pomocy i rehabilitacji.

8. Pomoc musi się przyczyniać do zmniejszania narażenia na przyszłe katastrofy i do zaspokajania podstawowych potrzeb.

Często jesteśmy instytucjonalnym pośrednikiem między pomagającymi a potrzebującymi pomocy w następstwie katastrof. Dlatego uważamy się za odpowiedzialnych wobec tych obydwóch grup ludzi. Wszystkie nasze kontakty z ofiarodawcami i beneficjentami powinny odzwierciedlać postawę otwartości i przejrzystości. Uznajemy potrzebę sprawozdawania naszych działań, zarówno pod względem finansowym, jak i merytorycznym. Uznajemy konieczność odpowiedniego kontrolowania dystrybucji pomocy i dokonywania regularnej oceny jej przydatności. Będziemy dążyli do informowania, w sposób otwarty, o znaczeniu naszej pomocy dla beneficjentów i o czynnikach zmniejszających bądź podnoszących je. Aby ograniczyć do minimum marnowanie cennych zasobów, nasze programy będą spełniały wysokie kryteria profesjonalne..

10. W działaniach informacyjnych, promocyjnych i reklamowych będziemy uznawali poszkodowanych w wyniku katastrof za ludzi mających godność, nie za przedmioty nie rokujące nadziei.

Szacunek dla poszkodowanych w wyniku katastrof jako równorzędnych partnerów nigdy nie może być utracony. W informowaniu opinii publicznej będziemy przedstawiali obiektywny obraz sytuacji powstałej w wyniku katastrofy ze szczególnym uwzględnieniem potencjału i dążeń poszkodowanych, a nie tylko ich słabych stron i obaw. Współpracując z mediami, dla

wzmoczenia reakcji społeczeństwa, nie dopuścimy do tego, by wewnętrzne czy zewnętrzne dezyderaty związane z reklamą przesłoniły wymóg maksymalizacji pomocy w skali globalnej. Będziemy unikali współzawodnictwa z innymi organizacjami niosącymi pomoc w zabiegach o pozyskanie zainteresowania mediów, gdy może ono spowodować straty w udzielanej pomocy bądź zagrozić bezpieczeństwu beneficjentów lub naszego personelu

Załącznik I

Zalecenia dla rządów krajów dotkniętych przez katastrofę

1. Rządy powinny uznawać i szanować niezależne, humanitarne i bezstronne działania pozarządowych organizacji humanitarnych.

Organizacje te są niezależne. Ich niezależność musi być uznawana przez rządy krajów przyjmujących pomoc.

2. Rządy przyjmujące powinny ułatwiać pozarządowym organizacjom humanitarną szybki dostęp do poszkodowanych w wyniku katastrof. Jeśli organizacje te mają działać zgodnie z zasadami humanitarnymi, powinny mieć zapewniony szybki, nie utrudniony dostęp do poszkodowanych, umożliwiający udzielanie pomocy humanitarnej. W ramach podejmowania suwerennych działań obowiązkiem rządu jest nieblokowanie takiej pomocy oraz uznawanie bezstronnego i apolitycznego działania humanitarnych organizacji pozarządowych. Rządy krajów przyjmujących powinny umożliwiać szybki wjazd personelu udzielającego pomocy, w szczególności przez znoszenie bądź natychmiastowe udzielanie wiz tranzytowych i pobytowych. W okresie natychmiastowej pomocy rządy powinny gwarantować zgodę na przeloty i lądowanie międzynarodowych jednostek transportu powietrznego z artykułami pomocowymi i personelem.

3. Rządy powinny umożliwiać terminowy napływ pomocy w czasie trwania katastrof.

Artykuły pomocowe i wyposażenie są sprowadzane do danego kraju jedynie w celu łagodzenia ludzkich cierpień, nie zaś dla zysku czy innej korzyści handlowej. Należy zapewnić takim towarom nieograniczone prawo przewozu, nie żądając przedstawiania zaświadczeń o pochodzeniu czy faktur, licencji eksportowo-importowych czy stosując inne restrykcje, jak opodatkowanie importowe, opłaty lotniskowe czy portowe.

Czasowy import niezbędnego wyposażenia pomocowego, w tym pojazdów, lekkich samolotów i sprzętu telekomunikacyjnego, powinien być ułatwiany przez rząd kraju przyjmującego przez okresowe znoszenie ograniczeń licencyjnych czy rejestracyjnych. Podobnie rządy nie powinny utrudniać reeksportu ww. wyposażenia i sprzętu po zakończeniu akcji pomocy.

Dla ułatwienia komunikacji w warunkach katastrofy rządy przyjmujące powinny udostępniać określone częstotliwości radiowe organizacjom pomocowym dla komunikacji wewnętrznej i międzynarodowej związanej z pomocą po katastrofie, a przed jej zaistnieniem i informować o tych częstotliwościach wspólnotę udzielającą pomocy. Powinny upoważnić personel pomocowy do korzystania z wszelkich środków komunikowania się niezbędnych w prowadzonych przez niego akcjach.

4. Rządy powinny dążyć do dostarczania skoordynowanej informacji o katastrofach i o planowaniu działań w tej dziedzinie.

Ostateczne planowanie i koordynacja działań pomocowych leżą w zakresie odpowiedzialności władz państwa przyjmującego. Jeśli humanitarne organizacje pozarządowe otrzymują informacje o potrzebach i o rządowych systemach planowania, a także o ewentualnych zagrożeniach. Usilnie nakłaniamy rządy do udzielania ww. organizacjom takich informacji.

Dla ułatwienia skutecznej koordynacji i właściwego korzystania z pomocy rządy państw przyjmujących są usilnie proszone o wyznaczenie, przed zaistnieniem katastrofy, ośrodka kontaktowego umożliwiającego porozumiewanie się pozarządowych organizacji humanitarnych z władzami państwowymi.

5. Pomoc w razie konfliktu zbrojnego

W wypadku konfliktu zbrojnego akcje pomocy podlegają odpowiednim przepisom międzynarodowego prawa humanitarnego.

Załącznik II

Zalecenia dla rządów -darczyńców

1. Rządy-darczyńcy powinny uznawać i szanować niezależne, humanitarne i bezstronne działania pozarządowych organizacji humanitarnych.

Organizacje te są niezależne, a ich niezależność i bezstronność powinny być szanowane przez rządy-darczyńców. Rządy te nie powinny wykorzystywać takich organizacji do realizowania jakichkolwiek celów politycznych czy ideologicznych.

2. Rządy-darczyńcy powinny udzielić finansowego zabezpieczenia niezależności pozarządowych organizacji humanitarnych. Organizacje te przyjmują pomoc finansową i rzeczową od rządów-darczyńców w tym samym duchu, w jakim udzielają jej ofiarom katastrof – tj. w duchu humanitaryzmu i niezależności działania. Ostatecznie realizacja działań pomocowych jest w zakresie odpowiedzialności pozarządowej organizacji humanitarnej, która prowadzi je zgodnie ze swoją polityką.

3. Rządy-darczyńcy powinni oferować pozarządowym organizacjom humanitarnym pomoc w dostępie do poszkodowanych w katastrofach.

Załącznik III

Zalecenia dla organizacji międzyrządowych

1. Organizacje międzyrządowe powinny uznawać humanitarne organizacje pozarządowe, miejscowe i zagraniczne, jako pełnoprawnych partnerów.

Humanitarne organizacje pozarządowe, aby ich reakcja na katastrofy była skuteczniejsza, chcą współpracować z Oenzetowskimi i innymi międzyrządowymi agendami. Działają przy

tym w duchu partnerstwa, szanując integralność i niezależność wszystkich stron. Organizacje międzyrządowe muszą przestrzegać niezależności i bezstronności pozarządowych organizacji humanitarnych i konsultować się z nimi przy przygotowywaniu planów pomocy.

2. Międzyrządowe organizacje pomagają rządów przyjmującym w przygotowywaniu koordynacji międzynarodowej i miejscowej akcji pomocy.

Na ogół mandat pozarządowych organizacji nie obejmuje dostarczenia schematu koordynacji działań wymagających odpowiedzi międzynarodowej. Odpowiedź za to spada na rządy przyjmujące i na kompetentne instancje ONZ. Nakłania się je, by dostarczały te usługi terminowo i skutecznie, z pożytkiem dla ludności dotkniętej i wspólnoty międzynarodowej udzielającej pomocy w następstwie katastrofy. W każdym wypadku pozarządowe organizacje humanitarne powinny dokładać wszelkich starań, by zapewnić skuteczną koordynację własnych służb.

W wypadku konfliktu zbrojnego akcje pomocy podlegają odpowiednim przepisom międzynarodowego prawa humanitarnego.

3. Międzyrządowe organizacje powinny obejmować humanitarne organizacje pozarządowe ochroną, jakiej udzielają agendum ONZ. Jeżeli ochrona przysługuje organizacjom międzyrządowym, powinna obejmować także ich operacyjnych partnerów – humanitarne organizacje pozarządowe, na ich życzenie.

4. Organizacje międzyrządowe powinny zapewniać pozarządowym organizacjom humanitarnym dostęp do informacji.

Wzywa się organizacje międzyrządowe do dzielenia się ze swoim partnerami operacyjnymi – humanitarnymi organizacjami pozarządowymi, wszelkimi informacjami istotnymi dla skutecznej reakcji na katastrofę.

tłum. Andrzej Arustowicz